

MMC novice

Policija išče novega generalnega...

Za starejše

Ježkova nagrada za življenjsko...

Prireditve.info

S pravljico po svetlu: Slovenija

News in English

Tomčić decides jubilee derby with a...

Radio Slovenija

Radio prvi

Novice

Dnevnik

Zgodbe in pričevanja

Spomin je živ

Iz osebnih arhivov

TV in RA arhiv

Kontakt

Prva svetovna vojna

"V 12. soški ofenzivi so se postavljali doktrinarni temelji sodobnega kopenskega bojevanja"

Intervju z Blažem Torkarjem in Mihom Kuharjem o knjigi Zadnja bitka na Soči 1917

27. oktober 2018 ob 09:49
Ljubljana - MMC RTV SLO

V stoprtem letu po preboju soške fronte dobivamo celovito monografijo o "čudežu pri Kobaridu", ki mitski dogodek razčlenjuje z vidika vojaške stroke in osvetljuje vlogo nemške vojaške pomoči Avstro-Ogrski.

Pri celovški Mohorjevi družbi, ki je doslej postregla že z nekaj izčrpnimi zgodovinskimi obravnavami I. svetovne vojne oz. soške fronte (npr. *Plavi križ* Vasje Klavore), je letos izšla znanstvena monografija *Zadnja bitka na Soči 1917*, ki prinaša novost: sklepne boje ob Soči obravnava skozi oči vojaka, častnika, poveljnika. Avtorja sta namreč oba zaposlena pri Slovenski vojski: Miha Kuhar je častnik in inštruktor zimskega bojevanja, ki se je udeležil tudi misij v Lujini, Blaž Torkar pa zgodovinar, ki je za svoje raziskovalno delo prejel že več priznanj.

Kot pravita, sta se za izdajo pri celovški Mohorjevi odločila, ker ima dobro distribucijsko mrežo, izkušnje s promocijo knjig in korekten odnos do avtorjev. Knjiga je izšla v nakladi 400 izvodov, kar je običajno število za znanstvene monografije na Slovenskem.

Več pa v spodnjem intervjuju z avtorjema nove monografije.

Kako je potekalo delo, da je nastal enovit koncept in predvsem slog pisanja? Se je skupni zasnovi pridružil še skupni pregled? Skupaj sva delala intenzivno štiri leta. Ideja o knjigi je prišla na dan leta 2014, ko sva izvajala šudijo primera na temo 12. soške ofenzive za domačo in tujo vojaško delegacijo. Potem sva se dogovorila za koncept, sledilo je iskanje in študija virov, literature, skupaj sva večkrat obiskala nekdanja območja spopadov. Bila sva tudi v nemških arhivih, pridobila nekaj arhivskih dokumentov iz italijanskega vojaškega arhiva in začela pisati. Počasi je nastajal mozaik, ki sva ga dopolnjevala na skupnih dvodnevnih srečanjih v centru za tuje jezike MORS na Ajševici. Celoten tekst sva pregledala skupaj. To, da sva združila vojaškostrokovni in vojaškogodovinski vidik, je po mojem mnenju dodana vrednost te knjige.

Sta imela kaj težav pri lokalizaciji dogodkov, zlasti zaradi rabe mikrotoponimov ter starih ali tujejezičnih imen?

Miha je imel vedno pri sebi topografsko karto v merilu 1:25000 in podatke primerjal s skicami in kartami iz tistega obdobja. Bila sva navdušena nad natančnostjo vojaških skic in kart izpred stotih let. Še največ razlik je v navajanju nadmorskih višin, vendar kljub temu pri tem nisva imela večjih težav. Območja posameznih bitk sva večkrat prehodila in ob tem znova in znova natančno prebirala opise različnih avtorjev, ki so vsak na svoj način opisovali dogajanje v 12. soški ofenzivi.

POSILJA NATSNI

Knjiga *Zadnja bitka na Soči 1917* podaja natančno organizacijo in potek napredovanja centralnih sil. Foto: Miha Kuhar, Blaž Torkar: *Zadnja bitka na Soči 1917*

Blaž Torkar je doktoriral na temo ameriških obveščevalcev na Slovenskem med drugo vojno. V Slovenski vojski je zaposlen kot znanstveni sodelavec. Foto: Blaž Torkar

Miha Kuhar se je udeležil več vojaških misij v tujini, tako v Evropi kot Aziji. Foto: Miha Kuhar

Študijska potovanja so predvsem priložnost za strokovni in intelektualni razvoj vojaških voditeljev, kjer na podlagi preteklih dogodkov razpravljajo o tem, kako so se poveljniki takrat odločali v nepredvidljivem kaosu vojne in kje lahko mogoče potegnemo vzporednice s sodobnimi koncepti. Na ta način pri častnikih, bodočih poveljnikih in voditeljih, spodbujamo kreativen in

(7)

TV in RA arhiv

Nova razstava v Kobaridskem muzeju
00:01:45, 20.10.2018

Simpozij o 1. svet. vojno povezanih spomenikih v prvi Jugoslaviji
00:54:47, 20.10.2018

Matija Petkovšek: Doživljaji iz svetovne vojne
00:30:27, 01.09.2018

Ruska kapelica ob stoletnici konca velike vojne
00:03:07, 20.10.2018

Dijaki v Šempetru postavili razstavo o veliki vojni
00:09:28, 19.10.2018

100 let stara topovska granta v Blejskem jezeru
00:02:02, 05.06.2018

Izbor

Bitka, ki je spremenila pokrajino in ljudi ter se končala na začetku

Milijone granat je za vedno zarezalo v dolino Soče. Spomin je treba ohranjanjati.

Živali med vojno - nenadomestljiva pomoč, zadnja rešitev in zavrženo

Peter Naglič: v veliko vojno s fotoaparatom v rokah

Povezave

100 let prve
Muzej novejšje zgodovine Slovenije
Zgodovinski arhiv Ljubljana
Inštitut za novejšjo zgodovino
Kobariški muzej
Pokrajinski arhiv Maribor
Fundacija Pot miru
Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU
Kamra, digitalizirana kulturna dediščina

Ali knjigo glede na prostorsko umeščenost tržite tudi v Benečiji in na Koroškem? Celovška Mohorjeva nima v Benečiji svojih prodajnih struktur, je pa knjiga na voljo v Trstu in Gorici oz. jo bralci lahko tam tudi naročijo. Na Koroškem jo seveda tržijo in tudi v Avstriji in Nemčiji je dobavljiva. Glede prevoda za zdaj konkretno še ne razmišljajo, smo se pa pogovarjali tudi o tem. Če bo prodaja dobra, bo verjetno knjiga tudi prevedena, je pa seveda prevod odvisen od financ.

Kako sta se živela v miselnost takratnih častnikov? Sta si pomagala tudi s spominskimi pričevanji?
Poglobila sva se v nemški koncept poveljevanja oziroma voditeljstva s ciljem razumeti njihov način razmišljanja. Brala in študirala sva objavljene biografije in spomine nemških častnikov. Največ sva prebrala o Rommlu, ne samo njegovo znamenito knjigo *Pehota napada*, ampak tudi bojna poročila in navsezadnje tudi pisma, ki jih je pisal ženi v času II. svetovne vojne. Izjemni monografiji sta tudi knjigi o zgodovini bavarskega polka Leib (1930) in Württemberskega gorskega bataljona (1933). Proučevala sva takratno doktrino nemške vojske, ker se prek nje laže razume vojaški način razmišljanja v tistem času. Popolnoma novo odkritje je bila izjemna biografija nemškega generala Hermannja Balcka, ki je izšla v angleščini šele 2015 (*Order in Chaos*).

Kako in kdaj ste se navdušili nad soško fronto in prepoznali njen veliki pomen? Koliko časa je trajalo pisanje?
Miha Kuhar: Nad soško fronto sem se navdušil v začetku devetdesetih, ko se je dokončno odprlo tudi obmejno območje. Vedno znova me fascinira, kako izjemna koncentracija vojaških sil s celotno logistiko je bila dosežena na razmeroma majhnem območju. Mirno lahko trdim, da so se v 12. soški ofenzivi postavljali doktrinarni temelji sodobnega kopenskega bojevanja. Ta razvoj se je nadaljeval v II. svetovni vojni vse do danes.

Pisanje knjige je trajalo štiri leta, ne samo zaradi zahtevnosti in obsežnosti tematike, ampak predvsem zato, ker sem pisal izključno v svojem prostem času. Vsako leto minulih 20 let sem vsaj nekaj dni dopust preživel v Posočju.

Blaž Torkar: Vso mladost sem preživel v Posočju, ki ima pestro vojaško zgodovino. Soška fronta in nasploh zgodovina 20. stoletja je vplivala na moje zanimanje za vojaško zgodovino. Velik pomen soške fronte sem prepoznal predvsem v 12. soški ofenzivi, ki je pomembno vplivala na razvoj vojaške stroke.

Kaj zares novega v vaših očeh prinaša monografija Zadnja bitka na Soči? Je to sinteza, ki je posvečena le čudežu pri Kobaridu (koliko monografij o soški fronti oz. čudežu pri Kobaridu pravzaprav obstaja?), je to strnjen pregled množice člankov in monografij v tujih jezikih, ki so slovenskemu bralcu manj dostopni, je to vendarle vojaški vidik in učbeniška narave knjige ali kaj drugega?
Gre za znanstveno vojaško monografijo, ki jo lahko razumemo kot učbenik za izobraževanje častnikov in podčastnikov, namenjena pa je tudi širši strokovni javnosti. Pomembna novost knjige je analiza vojskovalne moči nemške vojske v tistem času. Vedeti moramo, da o izidu spopadov ni odločalo in tudi danes ne odloča samo število topov in vojakov. To je namreč samo fizični del vojskovalne moči. V knjigi sta opisana in utemeljena tudi konceptualna in moralna komponenta vojskovalne moči. Koncepti segajo na intelektualni del, kjer so pomembni doktrina, razumevanje konflikta, izobrazba in izkušnje. Na moralnem delu pa motivacija, vrednote in voditeljstvo. Vse tri komponente vojskovalne moči sestavljajo jedro, ki omogoča učinkovito organiziranje sil za bojevanje.

Druga pomembna novost knjige je podrobnejša razlaga nemškega koncepta voditeljstva, ki so ga Nemci poimenovali "Auftragstaktik", danes pa se uporablja predvsem izraz "mission command". Bistvena prednost tega koncepta je bila, da so poveljniki pri podrejenih spodbujali iniciativo, samostojno odločanje, spoštovanje, zvestobo in medsebojno zaupanje. Zanimivo je, da so ta koncept v 80. letih prejšnjega stoletja v

analitičen način razmišljanja.

O pomenu poznavanja vojaške zgodovine

Nemške enote v Škofji Loki. Foto: Muzej novejšje zgodovine Slovenije

Most čez Tolminko pri Tolminu. Foto: Muzej novejšje zgodovine Slovenije

Tudi danes noben pameten vojaški poveljnik ne zanemari geografskega dejavnika. Celo nasprotno. Dobro izurjeni enoti je zahteven geografski prostor tudi velik zaveznik.

O pomenu terena

Nemški vojaki pred 12. soško ofenzivo. Foto: Muzej novejšje zgodovine Slovenije

Zemljevid prihoda enot 14. armade na soško fronto. Foto: T. Sprösser: Die Geschichte der Württembergischen Gebirgsschützen. Stuttgart 1933, Belser Verlagsbuchhandlung

Poleg Rommla je bil tam [na soški fronti] mladi Friedrich Paulus, kasnejši poveljnik nemške 6. armade v bitki za Stalingrad. V strokovnih krogih je zelo znan Hermann Balck, ki ga po sposobnostih in tudi uspehih mirno lahko postavimo Rommlu ob bok.

svojo doktrino sprejela tudi članice držav zveze NATO. Slovenska vojska pa ima ta koncept poveljevanja s poslanstvom v svoji vojaški doktrini od leta 2006.

V knjigi je opisan razvoj in princip taktike prodora jurišnih enot v globino nasprotnika ob sočasni usklajeni podpori artilerije. To je bila za tiste čase novost in temelj kasnejšega razvoja manevrskega vojskovanja. Opisu posameznih bitk na glavni smeri napada pri Tolminu so dodana vrednost tudi strokovni komentarji.

Poglobljeno analizirava tudi načrtovanje ofenzive ter opis premika in koncentracije sil 14. armade v Posočje. Ti trije elementi so bili namreč ključni predpogoji za uspeh ofenzive.

Če prav razumem, se je soška fronta sicer res sesula pri Kobaridu, ampak prodor centralnih sil je napredoval vzdolž celotne frontne črte. Prav tako pozabljamo, da čudež ni bil trenutek, pač pa da je šlo za večdnevno napredovanje vzdolž vkopov in žic. Ali zato pravite, da je poimenovanje čudež/preboj/prodor pri Kobaridu zavajajoče?

Vojaškostrokovno gledano je bil Kobarid etapni cilj oziroma ena od odločilnih točk napada 12. in 50. divizije, nikakor pa končni cilj. Bil je prvo večje mesto na italijanski strani, ki je padlo v roke napadalcev in zato je dobil Kobarid v italijanski javnosti negativni prizvok za poraz in katastrofo. Dejstvo je, da so nadaljevanje napada proti Čedadu omogočile enote Nemškega alpskega korpusa, ki so osvojile greben Kolovrata in Matajurja. 12. soška ofenziva (t. i. Zvestoba v orožju) se je v nemških in avstro-ogrskih vojaških dokumentih imenovala "preboj pri Tolminu in Bovcu", nikoli ne najdemo zapisa "bitka pri Kobaridu", "prodor pri Kobaridu" itd. Prodor pri Tolminu in Bovcu je bil posledica natančno izdelanih načrtov in novih konceptov usklajenega prodora globoko v nasprotnikov bojni razpored na več smereh. Čudež pri Kobaridu, o katerem vsi govorijo, je bolj sinonim za presenečenje in kaos, ki so ga napadalci povzročili na nasprotni strani.

Lahko čudež pri Kobaridu označimo za Blizkrieg?

Ne, to je napačna oznaka, ki se je razširila v slovenski javnosti in tudi drugje. Blizkrieg (bliskovita vojna) ni bil nikdar del nemške vojaške doktrine, je medijski konstrukt, s katerim nekateri označujejo nemški način vojskovanja med drugo svetovno vojno. Pravi izraz za t. i. blitzkrieg je "hitro manevrsko vojskovanje" oz. "rapid maneuver warfare". 12. ofenziva je vsebovala zametke hitrega manevrskega vojskovanja, nikakor pa ni šlo za tak tip vojskovanja, saj oklepne enote in letalstvo v 12. soški ofenzivi niso bili udeleženi.

Knjigo začnete z opisom zemljepisnih značilnosti Soške doline. Se s tem nekako navezujete na Braudelovo idejo dolgega časa?

Ne glede na čas in obdobje je dejstvo, da je bil skozi zgodovino vojskovanja geografski prostor primarni dejavnik, kjer so se zgodili spopadi. Gledano z vojaškega vidika je geografski prostor enak za vse strani v spopadu. Skozi celotno vojaško zgodovino je v procesu odločanja analiza vojaškega geografskega prostora temelj za razumevanje bojišča. Tako je bilo nekoč in tako je tudi danes. Zanimivo je tudi, da se skozi celotno zgodovino vse od Sun Čuja metodologija analize geografskega prostora ni kaj dosti spremenila.

V 12. soški ofenzivi sta imela zemljišče in vreme pomemben, ne pa odločilen vpliv na izid spopadov, še posebej v dnevih tik pred začetkom ofenzive ter prvi dan ofenzive. Slabo vreme je napadalcem omogočalo prikritost, po drugi strani pa so imele jurišne enote velike težave v visokogorju zaradi novozapadlega snega.

Ali je oblikovanost površja in vreme danes še dejavnik, ki soodloča bitke ali celo vojne? Omenjate, da je knjiga podpora študijskim potovanjem – kaj konkretno se vajaki danes lahko naučijo o bojevanju iz izkušenj soške fronte, predvsem teh, ki so predstavljene v vaši knjigi?

Vsekakor ima geografski prostor tudi danes pomemben vpliv na izid bojov in bitk na taktični ravni, še posebej v težje prehodnih predelih, kot je npr. pri nas Posočje. V knjigi sva že na

O kasneje pomembnih poveljnikih

Theodor Sprösser je izhajal iz vojaške družine, saj je bil njegov ded Carl Wilhelm Sprösser württemberski major. Za svoje zasluge v 12. soški ofenzivi je prejel najvišje prusko odličje in o bitki napisal tudi knjigo. Foto: Landesarchiv Baden-Wuerttemberg, Hauptstaatsarchiv Stuttgart

Erwin Rommel se je kalil v kavemah ob soški fronti. Foto: Landesarchiv Baden-Wuerttemberg, Hauptstaatsarchiv Stuttgart

Najpomembnejši del opreme Erwina Rommla in drugih častnikov v bojih med Tolminom in Matajurjem ni bila puška, ampak daljnogled in topografska karta. Tudi to je bila ena od prednosti nemških poveljnikov pred italijanskimi.

O pomenu vojaške opreme

Miha Kuhar se kot alpinist in gorski reševalec zelo dobro zaveda posebnosti gorskega vojskovanja. Foto: Miha Kuhar

Prostorska umeščenost bitke je pomembna tako zaradi oblikovanosti sveta kot vremena. Foto: Miha Kuhar

Naklada od 400 do 500 izvodov za znanstveno monografijo je nekaj povsem običajnega za

začetku zapisala pomemben slavek:

"Geografski prostor je primarni dejavnik vojskovanja in zato pomembno vpliva na vojaške aktivnosti." Da bi geografski prostor pomembno sodočločal o izidu vojne, pa ne bi trdil tako suvereno, kajti pri tem so pomembne odločitve tudi na strateški ravni, kjer ni vse odvisno od poveljnikov na bojiščih. Tudi danes noben pameten vojaški poveljnik ne zanemari geografskega dejavnika. Celo nasprotno. Dobro izurjeni enoti je zahteven geografski prostor tudi velik zaveznik. Z zahtevnostjo geografskega prostora se namreč povečujejo tudi omejitve, kar ima negativen vpliv na vojaško tehniko in na enote, ki geografskega prostora ne razumejo in nanj niso pripravljene.

Strokovna študijska potovanja po soški fronti so tudi pri nas vedno bolj popularen način izobraževanja častnikov in podčastnikov. Jasno je, da se ta vojna ne bo nikoli več ponovila v enaki obliki in takratnih taktičnih rešitev ni mogoče preprosto prekopirati v današnje koncepte. Študijska potovanja so predvsem priložnost za strokovni in intelektualni razvoj vojaških voditeljev, kjer na podlagi preteklih dogodkov razpravljajo o tem, kako so se poveljniki takrat odločali v nepredvidljivem kaosu vojne in kje lahko mogoče potegnemo vzporednice s sodobnimi koncepti. Na ta način pri častnikih, bodočih poveljnikih in voditeljih, spodbujamo kreativen in analitičen način razmišljanja.

slovenski trg. Gre za specifično in zahtevno delo, ki je namenjeno predvsem strokovni javnosti.

O nakladi in komu je knjiga namenjena

Posočje danes ob naravnih lepotah gradi tudi na zgodovinski dediščini. Foto: MMC RTV SLO

Dodaj v

Gefällt mir 0

Tweet

Facebook

V knjigi je nekaj zelo natančnih slikovnih prikazov terena, ampak najbrž se strinjate, da se tovrstne knjige ne da brati brez zemljevida? Ste razmišljali tudi o kakšni računalniški simulaciji? Ob branju te knjige je obvezna kvalitetna topografska karta. Brez tega je zelo težko spremljati zgoščen tekst, nabit z veliko podatki. K temu bi dodala še eno zanimivost iz tistega časa. Najpomembnejši del opreme Ervina Rommla in drugih častnikov v bojih med Tolminom in Matajurjem ni bila puška, ampak daljnogled in topografska karta. Tudi to je bila ena od prednosti nemških poveljnikov pred italijanskimi. Tudi o računalniški simulaciji razmišljamo in trenutno se pogovarjamo z nekaterimi kolegi, kako bi razvili simulacijo posameznih bitk.

Kako pa so se vojaki in njihovi nadrejeni v različnih enotah razumeli med sabo? Koliko stika so imeli?

Za nemške enote bi rekel, da so bili vojaki izjemno povezani med seboj na bataljonski in polkovni ravni. Znotraj bataljonov in polkov se je ustvarjalo medsebojno spoštovanje in zaupanje, kar je imelo pozitiven vpliv na moralno komponento vojskovalne moči. Seveda pa ni bilo vedno vse tako lepo in idilično. Tudi v 12. soški ofenzivi je zaznati rivalstvo med enotami in med posameznimi poveljniki so padale tudi ostre besede. Najbolj znan primer je spor med Württemberškim gorskim bataljonom in polkom Leib. Bavarski gardni polk Leib je bil elitna jurišna gardna enota Nemškega alpskega korpusa s skoraj 200-letno tradicijo. Württemberški gorski bataljon, formiran leta 1915, v katerem se je boril Erwin Rommel, je bil razporejen v Nemški alpski korpus samo v začetni fazi ofenzive. Poveljnika obeh enot sta imela precej neprijeten spor že med boji v Romuniji januarja 1917 in ponovno prvi dan preboja pod koto 1114 na Kolovratu. Poveljnik polka Leib si je Württemberški gorski bataljon na vsak način skušal podrediti, s čemer se ni strinjal niti Rommel niti poveljnik bataljona major Sprösser. V biografiji o Ferdinandu Schömerju piše, da se poveljnik polka Leib ter major Sprösser, po pogovoru 25. oktobra 1917 pri koti 1114, nista razšla kot dobra prijatelja, ampak kot ostra rivala.

Katere znane zgodovinske osebnosti so se urile ob Soči?

Širša javnost najbolj pozna kasnejšega nemškega feldmaršala Ervina Rommla, ki je nedvomno odigral pomembno vlogo v prodoru pri Tolminu. Manj znano je, da se je 24. in 25. oktobra 1917 na Kolovratu borilo kar šest kasnejših nemških generalov. Poleg Rommla je bil tam mladi Friedrich Paulus, kasnejši poveljnik nemške 6. armade v bitki za Stalingrad. V strokovnih krogih je zelo znan Hermann Balck, ki ga po sposobnostih in tudi uspehih mimo lahko postavimo Rommlu ob bok. Poleg teh treh so se na Kolovratu borili tudi kasnejši generali Heinrich Kirchheim, Ferdinand Schömer in nekoliko starejši Theodor Sprösser, poveljnik Württemberškega gorskega bataljona in tudi Rommla mentor.

Viri so večinoma angleški in nemški – ali se vama zdi, da bi bilo v prihodnosti mogoče še bolj osvetliti italijanski vidik boja?

Italijanski vidik boja je v tuji literaturi zelo dobro osvetljen. Italijanska stran je dolgo časa preučevala le svoje dokumente in spominsko gradivo in se je šele v 80. letih prejšnjega stoletja začela seznanjati z nemškimi/avstro-ogorskimi viri in spominskim zapisi. Pri nas še vedno ni natančne analize vzrokov za hudi italijanski poraz, midva italijansko stran predstaviva ravno toliko, kot je potrebno za taktično in operativno razumevanje nemško/avstro-ogrskega delovanja. Aktivnosti italijanske vojske in posameznih enot je namreč treba poznati, če želimo razumeti posledice tako hudega poraza, ki ga je doživel del italijanske kopenske vojske. Podpolkovnik dr. Matjaž Bizjak je v oceni najine knjige zapisal, da "avtorja nista zapadla v tipično slovensko podcenjevanje preprostega italijanskega vojaka, ki je na soškem bojišču in pozneje na Piavi svojo dolžnost nedvomno zelo dobro opravil". Zavedali se moramo, da so bili za veliki italijanski poraz odločilni tudi notranji procesi v italijanski vojski, ki so pripomogli k hitremu in popolnemu zlomu prej sicer delujočega vojaškega sistema.

Rok Dovjak

[Prijavi napako](#)

Oddajte svoj komentar - Število komentarjev: 7

Prikaži komentarje